

УДК 658.528:338

Шахно А.Ю.

Криворізький національний університет

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Shakhno A.

MAIN PROBLEMS OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN CRISIS CONDITIONS

В умовах прискорення глобалізаційних процесів, коли відбувається інтеграція економік держав до світової економіки, а динамізм розвитку ринкового середовища прискорює науково-технічні процеси, важливою умовою підвищення конкурентоспроможності національної економіки є розвиток інноваційного підприємництва. Стратегічний вектор розбудови інноваційно-інвестиційної моделі економіки потребує активізувати інвестиційну діяльність в країні. Але в сучасних умовах невизначеності та широкомасштабної війни в Україні вітчизняний бізнес зазнає значних труднощів та перешкод в своєму розвитку.

За матеріалами Forbes Ukraine, в розвитку бізнесу в 2022 році в умовах війни спостерігались негативні наслідки. 26% бізнес-структур припинили свою діяльність; Індекс активності бізнесу (UBI - Ukrainian Business Index) має низькі значення: на початок січня 2023 року UBI становив 30,76 (із можливих 100), майже залишається на тому ж рівні у порівнянні з листопадом 2022 року (30,04) та нижчий за показник вересня 2022 року (33,9). Індекс активності бізнесу показує спроможність нарощувати товарооборот, створювати робочі місця. Якщо UBI нижчий за 50, це свідчить про негативні очікування бізнесу щодо подальшого розвитку подій в країні (Forbes Ukraine, 2023).

Всесвітнім банком здійснюється оцінювання активності та сприятливості ведення бізнесу за допомогою комплексного показника – Індексу легкості ведення бізнесу (Doing Business Index), який складається з 10 субіндексів. Останній звіт Світового банку «Doing Business 2020» висвітлює результати досліджень свободи ведення бізнесу серед 190 країн світу. Рейтинг України за індексом Doing Business наведено на рис. 1.

Рис. 1. Рейтинг України серед 190 країн світу за Doing Business Index .

Джерело: The World Bank. Doing Business.

В умовах війни виникли проблеми та перешкоди розвитку бізнесу в Україні, що заважають йому розвиватись, а саме:

- недостатня кількість платоспроможних клієнтів;
- непрогнозованість ситуації, яка склалась в Україні;
- неможливість передбачити розвиток подій на внутрішньому ринку;
- відсутність достатнього капіталу для здійснення фінансово-господарських операцій;
- непередбачуваність дій держави, що збільшує ризики діяльності бізнес-структур;

- недоступність грантових програм, які оголошені Урядом;
- недостатність кредитних коштів (в тому числі програми 5-7-9 та ін.);
- перешкоди з боку регуляторних чи фіскальних органів та ін.

Також ускладнились взаємовідносини бізнесу із органами влади, що призвело до виникнення проблем: блокування податкових накладних, затримка з логістикою на кордоні, зловживання представниками влади регуляторними нормами, необгрунтована відмова від видачі дозволів тощо (Center for Innovations Development, 2023).

Погіршення ділового середовища призвело до зменшення обсягів інвестування в українські стартапи. Хоча це було очікуване падіння, але з початком війни у 2022 році значна кількість інвесторів заморозили угоди. Відбулося різке зменшення обсягів інвестування з рекордного обсягу в 832 млн. дол. США у 2021 році до 218 млн. дол. США в 2022 році (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка інвестування в українські стартапи за період 2014-2022 рр.

Джерело: фонд AVentures Capital (за матеріалами Forbes Ukraine, 2023).

Отже, запорукою досягнення успіху бізнесу є впровадження інновацій. З нашої точки зору, важливими заходами щодо покращення бізнес-середовища є: удосконалення законодавства щодо спрощення процедури ведення бізнесу, залучення бізнес-спільноти до розробки та прийняття рішень щодо оптимізації регуляторного середовища; активне залучення цифрових інструментів; розвиток інфраструктури та логістики; розробка та впровадження стратегії розвитку бізнесу тощо (Veres O. and others, 2022). Таким чином, формування глобальної економіки потребує активних дій з боку держави щодо створення відповідних стратегій, які сприятимуть соціально-економічному розвитку країни, де важливим напрямом є розвиток інноваційного підприємництва на основі застосування економіки знань в сучасному ринковому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Forbes Ukraine, 2023. Бізнес погіршив оцінки ділової активності в січні – НБУ. URL: <https://forbes.ua/news/biznes-pogirshiv-otsinki-dilovoi-aktivnosti-v-sichni-nbu-01022023-11450>.
2. The World Bank. Doing Business. Ease of Doing Business in Ukraine. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/ukraine>.
3. Center for Innovations Development, 2023. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування в січні 2023 року. URL: <https://cid.center/the-state-and-needs-of-business-at-war-results-of-the-january-2023-survey/>.
4. Veres O., Matseliukh Yu., Batiuk T., Teslia S., Shakhno A., Kopach T., Romanova Ye. and Pihulechko I. 2022. Cluster Analysis of Exclamations and Comments on E-Commerce Products. COLINS-2022: 6th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems, May 12–13, 2022 (Gliwice, Silesian University of Technology, Poland). URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3171/paper100.pdf>.